

PB 1102-26

i Terra nosa!

BIBLIOTECA POPULAR GALEGA

Volume 4.

10 cénts.

RICARDO CARBALLAL

O TESOURO ACOBILLADO

LA SOPERA

7 - SAN ANDRÉS - 7

CRISTAL

LOZA

La casa más surtida
en objetos de fantasía
PARA REGALOS

XX. 3945
PBC102-26
CB 11033711
Titr. 603401

O TESOURO ACOBILLADO

(CONTO)

¡TERRA A NOSA!

Suplemento de EL NOROESTE

ANO I. | A CRUÑA, 10 MARZAL de 1919. | VOLUME 4.

O TESOURO ACOBILLADO

I

Interesante revelación

ALÓ pol-o mes de Setembre do ano 1911 tornei por segunda vez á Cuba en compañía d'un meu irmán. Coma eu deixara na Habana casa posta, e n-ela unha filla do país encargada de a coidare durante a miña ausencia, cousa moi natural habéndo-a coidado na miña presenza, ao pôr os pés na capital da república cubana, dirixímon-os eu e meu irmán á miña casa.

Xa no Muelle de Luz, rubimos ao tranvía qu'había de levarnos ao Vedado, e alí trocamos de coche pol-o que vai á Marianao, pobo ond'eu vivía, e o que dista unhos cinco kilómetros da Habana.

Chegamos á miña casa. Petéi. Abréu a criolla, e outamente sorpresa ao me vere, salaióu, arrecachóu os ollos canto puido, púxose nas puntas dos pés, e dóume unha aperta.

Entramos. Persentéina ao meu irmán, e acto seguido propáronos o consabido café. No entretanto a auga non fervía perguntéille pol-os amigos, e púxome en antecedentes de canto por alí pasara durante a miña ausencia.

De súpeto acordéime d'un noso veciño chamado Rodríguez que tiñamos ao lado. Un vello carpinteiro natural de Illas Canarias, outo e forte á pesar dos seus cincuenta e oito invernos, e o que vivía en achego co-unha negra, tórta por mais señas, chamada Felipa.

Eran moi bôs veciños. Fora da terrible afeizón que tiñan ao díaño do fonógrafo cò que dábanme tabarras imposibres, pol-o demais podían pasare. Ai que vere as dôres de chola que me facían collere co-aqueles berros framenquistas do Mochuelo e a Roxa.

Eisí que dirixíndome á Panchita, qu'este era o nome da criolla, perguntéille:

—¿Mudóuse o illeño, nena?

—Non; saéu pol-a mañán pra traballare. Por certo que xa que d'él me falacheis, téñoche que contare cousas moi interesantes.

Erguéuse ao sentire ferver-a auga, e votándolle o pò que sa-cóu d'unha lata, prosiguéu:

—¡Vanche sere moi ricos!

—Os veciños?

—E logo; tomáronche relacións co-un negro chamado Sabino, e iste é o qu'os fará tan ricos.

—Déixasme par'o! É parente d'ela?

—Non; conócen-o fai pouco.

—¡Bô! A tí fíxoche desvariar a ledicia de me vere:

—N'hái tal. É tan certo como téñote diante.

—D'eso n'hái dúbida.

—Pois d'outro tampouco. ¡Ai si os cartos que son pra eles foran pra min!...

—Pois conta, conta que tesme en brasas.

—¡Nin que fora eu de lume!... Verás, o tal Sabino, é cocifeiro de primeira e ademais un forte espiritista.

—Arrenégote demo,—contestéille eu ao ouvir tal cousa,

Meu irmán surríuse. Panchita púxose seria í en aitude de non contare máis.

—Sigue a conversa,—indiquílle.

—Non, que fas bulra,—contestóume moi encabuxada.

—Á fé qu'a non fago; conta.

Fixo unha lixeira carantoña co-a boca í entornando as palpebras, prosiguéu con voz melosa:

—Fai xa tempo que na finca «A Guaxira» qu'está á unhos vinte metros d'eiquí, aparécese un espírito ou sôma vestida de branco, algunha qu'outra noite, aló pol-as doce, e dempóis de chegare ao pé d'unha seiba (1) e tocare o chan co-a man dereita, pérdese de vista.

—Demoro!—repuxen eu.—E hay veciños na finca?

—Haí, máis como é xente que traballa na terra e acóstanse cedo, tanto lles dá.

—Ben, sigu'o conto.

—Sabedóre Rodríguez de qu'o negro era espiritista, púxose á fala co-él contándolle o que sucedía na finca, e aquél díxolle qu'a tal aparición non era outra cousa qu'a soma d'un alma en pena que rondaba a albre por habere acobillado en vida algún tesouro ao seu pé, e que namentras algún irmán terreal o non sacase, voltaría meses e anos ata qu'o tal non fixeran.

Calóu Panchita ao chegare á este punto da relación. Meu irmán miróume e surrímon-os, e o micho, estricado e cõ rabo en outo refregóuse contr'ás miñas pernas, non sei si arripiado do qu'ouvira ou facéndome señas de somellante escochá.

—E pensan desacobillal-o tesouro?—perguntóu meu irmán.

—Pensan,—asintéu Panchita.— Según as contas do negro

---

(1) Albre americano.

hai máis d'unha ducia de miles de pesos en onzas choídas n'unha vasixa de barro, as que serán todiñas pra Rodríguez.

—¡Todiñas!—repetín eu.

—¡Todiñas!—repetíu meu irmán.

—¡Miau!—eiscramóu o gato.

—Asegún dixo o negro, eisi será,—sentencióu Panchita.

—E dim'unha cousa,—preguntéille—¿habendo veciños como dís qu'os hai na finca, non temen qu'os vexan ao iren á collel-os cartos?

—Non,—afirmóu a criolla—.Pra evitaren qu'os vexan, os cartos serán traídos ao través do chan pol-o poder misterioso de Sabino ata a cociña da casa de Rodríguez, onde serán recolleitos n'unha lata.

—¡Cásome sin ter muller! E cand'ô fará?

—Dou verbe de vir mañán á noite.

—Pois xúroche que vería facer tal feito con moito agrado.

—Si quéis que lle fale?

—Muller, agradeceríacho.

Colléu Panchita do alzadeiro duas cuncas d'adornos chinescos e votando café n-elas, dóunos unha á mín e outra ao meu irmán. Truxo tamén a azucreira, e servínme. Máis, ao remexere o azucre, porcatéime asômadeo de qu'a côr do café era roxo como sangue:

—Ai Pancha, ¿e tí que díaños dasme n-esta cunca?

—E logo?,—contestóu admirada pol-a miña pregunta, e tan admirada, que deixou caer a azucreira no chan, coidando qu'a pousaba na táboa:

—¡Xesús que parva estóu, adeus miña azucreiral.... E que dís que tén o café, home?

—Tí verás qu'o fixeches.....—e decíndolle estó collía cullera

das do café que deixaba caer dend'outo pra ll'amostraré a cõs—
Cando eu digo qu'a miña chegada...,

—Agora sí que tés razón,—dixo ríndose cum'unha tola—.
¿Sabel-o que foi? Que troquéi a lata que tén o pimento pol-a do
café; máis axiña fareivos outro.

—Non, o non fagas,—atalléina—.Recolle a cunca de meu
irmán e porpara cea á noite pra os tres, qu'o café irémol-o á to-
mare á Habana eu e máis él, de paso que visito aos amigos.

Erguínme. Dóulle meu irmán a cunca sin poder contél-a risa,
e saímol-os doue á tomal-o tranvía que nos tiña de conducire á
Habana, non sin antes a advertirille á criolla que coidara de non
facer co-a cea os trocamentos que fixera cõ café.

II

Quín era o negro Sabino

Á noite seguinte; á eso das dez, atopábame sentado n-unha
meceadeira á porta da miña casa, folguexando o ar fresco das noi-
tes tropicaes, cõ pensamento nas desditas que sofre esta nosa
terra, cando chegouse Panchita onde á mín, e con voz queda e
soborsaltada pol-a emoción, díxome misteriosamente ao ouvide:

—¡Sabino está ahí!

—¡Sabino!... Ai; xa sei; o negro. ¿Falache co-él?

—Faléi. Díxome que te quería vere. Como temos falado de
tí cando estabas fora, quérete conocer.

—Paréceme ben, ¿imos?

—Sí, persentaréite.

Chaméi á meu irmán, que n-esto das crénzas espiritistas é máis
probable sacarlle a bola á un boliche sin crebal-o, que metérelle á

é tales cousas no meollo, é chegado que foi, entramos na casa de Rodríguez.

Atopábanse alí en xuntanza: Rodríguez, Felipa e o negro. Este, ao nos vere chegar, erguéuse cálmudo e ceremonioso, e saudounos co-unha lixeira incrinación de chola.

Persentóunos Panchita. Estreitéilla a man ao presentado, imitóume meu irmán, e sentámonos. O negro ficábame ao carón. Comencéi á praticare co-él i enxerguíalle que non era do seu agrado á miña mirada indagadora; non pol-a influencia que puidera exercere sobor él—cousa imposible pol-o lixeiro movemento dos seus ollos—, sinón pol-a mesma intranquilidade de non saber a crase de paxaro que tiña diante.

Sabino era o verdadeiro tipo negro, un fermoso exemplar da súa raza. Nin outo nin baixo, corpulento, áxil, testa estreita e saente, ollos pequenos como doas movedizos adoito indagadores ou buscós, naris aprastada do xeito d'un cacho de lama tirado á parede facéndolle dous buracos logo, e o pelo rizo e pegado ao coiro cabeludo cal si temera de perdel-o dono.

A nosa parola dou comenzo d'un xeito un tanto nazonalista. Laiéime ant'él ao me preguntare por Galicia, da dôr tan grande qu'esperimentéi ao deixar novamente a miña terra, e máis que da dôr de a deixare, da anguria choida no meu peito ao abandonal-a próbe i escrava como n-outroa a deixara.

E o negro enxerguéu a miña dôr. Fíxome unha fermosa comparanza entr'a nosa raza e a d'les. Unha comparanza espritoal ña que non eisten côres nin castas. Díxome qu'os seus añoraban os usos e as costumes do África; que nas horas de recolhimento deitaban vágoas de sangue por presentire a desaparición da súa raza en América.

Espúxome de maneira maxistral como a nosa lingoa na que vai a existencia da raza, ficaría perdida pol-a mistura do caste-

lán, como ficará perdida a sua raza pol-a mistura do home branco. Sômente qu'a nosa lingua vivirá adoito por tere en todol-os tempos apóstoles e loitadores. Eles en troques, non teñen. non poden tere esos defensores; porqu'os seus—decíame—tanto non fan pol-a conservación do seu orixen negro, que moitos d'eles non buscan a negra pra s'axuntaren, sinón qu'endemaal van â mulata, e si â branca non van é porqu'os non deixan.

Eisí doíase o negro dos seus males, sin sabere qu'os nosos irmáns por negare a sua patria non soio falan o castelán, sinón que moitos, unha grande cantidade, cecean a lingua dos toureiros, pra despistare jou ladróns! a terra onde foron nados.

Probes negros levados á América, mercados! Probes nós levados á América, vendidos! Eles, por deixare roubal-os seus corpos; nós, por deixare roubar noso espírito.....

.....

Dempóis falamos do espiritismo mostrando él unha grande conformidade cō meu modo d'enxerguel-o. Falóume tamén do seu, do qu'exercía e profesaba. Un espiritismo salvaxe adeprendido dos seus antepasados levados á Cuba d'África pol-os negreiros españoles, d'esos negreiros, caciques hoxe, qu'atopanse tan afeitos â venda, qu'o día que tamén nós teñamos a liberdade espíritoal e daquela non poidan vendernos, ficarán tan acostumados á elo, que venderán as suas propias nais cando non teñan á quen vendere.

Contóume como pr'adequirir aquel poder estrano, obra da natureza e da sua vontade, tivera precisión de ire ao monte â meía noite nas noites de luar, cōs pés ispidos, e arrincare cōs dentes as raíces de certas albres e matoxos, dos qu'eles tan soio saben o gran poder segredo que conteñen. Falóume de pasare días e noites n-un coarto fallo de lús pr'adequirire a vista de vidente, e abranguere o ver en prena sômia o qu'os demáis non ven.

Díxome, derradeiramente, qu'a sua misión na terra, era o lle
dare acougo ás almas en pena, aos irmáns que sofren n'outro
mundo por habere deixado en vida tesouros acobillados no chan,
e que voltan meses e anos á terra, ata que un irmán envolteito
aínda na materia recolle o tesouro, e adícalle unhas misas pol-o
seu eterno acougo.

Sua conversa era agradabre. Parlanchín, comunicativo e co-a
quela sua fala castelana á meia lingoa, facíase atraente e ouvíase
sin cansancio.

III

O negro comenza á traballare

Un reló pindurado na parede dou doce campâdas. Calamos.
Erguéuse o negro, volvéuse á sentare, e descalzando botíns e cal-
cetíns mandou apagal'a lús.

—Siñores,—dixo—, recoméndolles que garden silencio, e que
todos fumen. Tamén o faréi eu.

Alcendéu él un pito, facendo todos o mesmo, pois ninguén
iñora qu'aló n-aquelas terras total-as mulleres teñen o tal vicio.
O efecto era fantástico. Aquelas seis luces viventes en prena sôma
somellaban lucentes vagalumes.

De súpeto sentín rastrear algo pol-o chan. Ao pouco e axuda-
do pol-o resprandor que daba o lume do pito de Sabino, puíden
apreciare á este fitándose no espello d'un vestidore frente ao cal
estaba sentado n-unha mecedeira côs pés recolleitos sobor do
asento.

Pasaron unhos minutos de profundo silencio que foi crebado
pol-a voz do negro ao ordear imperativamente:

—Poden alcender. Teño noticias de que podo comenza-lo traballo.

Alcendéu Rodríguez, i erguéndose o negro díxolle á aquél:

—Dacá o teu picachón e a lata qu'eu truxen. Faréi un buraco no chan da cociña, onde poida metel-a lata—prosiguéu collendo amas cousas—e xa veremos si os eartos veñen ou non ainda qu'eu creio que sí. E agora, deixádeme que traballe un pouco na cociña.

Aló marchóu o negro ond'estivo por espazo de vinte minutos, ouvindo tan soio os alí persentes os golpes do picachón ao fural-o chan. Entranto todos permanecíamos calados como petos. Crêntes os unhos, indagadores os outros. Máis todos con medo; os crêntes con medo do que pasaba, os investigadores con medo do que podía pasare.

De súpeto a voz de Sabino amonestóu con carraxe:

—Rodríguez, ¡descruce esas pernas que imposibilitanme o traballo! Teñan ben en conta este detale: nin pernas nin brazos poden estare en cruz cando eu traballo.

Obedecéuno Rodríguez, qu'en efecto tiña unha perna encol d'outra, e dempóis de mirare parvamente pra nós, ficóu c-oa boca aberta. Panchita e Felipa estremecéronse, i eu e meu irmán mirámonos con curiosidade.

A cousa non era pra menos. ¿Quén foi que díxolle ao negro do xeito que Rodríguez atopábase, estando él na cociña desd'onde o non podía vere? ¡Misterio!...

—¡Rodríguez!,—berróu Sabino novamente.

—Percísame?—contestóu éste póndose en pé com'un autómatá trocando de côr.

—Vi-acó!—ordenóulle aquel!

Aténdose o vello á orden, aló foi, non sin antes mirare con

anguria pra nós, e ire torpezando con cantos muebles atopaba ao seu paso, tal era o medo que levaba.

Entrare él na cociña e apagárese a lús eléctrica, todo foi unha.

—Ave María!—murmularon á unha Panchita e a vella, arrechegando máis as mecedeiras.

—A... mo... lóu... nos á lús,—tatexou o vello entrando na cociña.

—¡Cala!—berrou o negro—qu'a man qu'a apagou haia d'al-cendere. Sigue a miña voz e chega onde á mín.

O tabique que nos separaba da cociña e a escuridade reinante, non permitéume vere contra o meu pesare si ao vello tremábanlle as pernas.

Sintín un ruído estrano á carón de mín. Puxen atención e parecéume ouvir algo eisi com'ó crebar de noces. Mais non, non era. Ouvín mellor, e cal non sería a miña sorpresa ao poder apreciare qu'aquél ruído non era outra cousa qu'ó se batiren os dentes da vella.

—Xesús, Xesús!—ouvimos que cramaba o vello na cociña.

—Tí ves?—decíall'o negro.

—Ve... xo, ve... xo...!—contestóulle aquél con voz tremante.

—Pois ben, ¡que veñan os da sala!—dixo o negro, máis oúto, pra qu'o ouvíramos nós.

Aqueló iba con nosco. Erguímonos. Puxémonos en camiño ás tentas co-as máns estendidas pra nos amparare dos tropezos, e pouquiño á pouco fomos indo. Dados que dera eu os primeiros pasos, torpezaron miñas máns en cousa dura, máis un tanto sensible ao apreixal-a. Paréi; a sensación era de roupa qu'estivera moi apertada sin deixare de ter a súa moleza. Tentéi mellor, e puiden notare qu'o por mín apalpado non deixaba de tere a súa mornenza. Si corpo palpaba, de morto non era. Areloso de sair de dúbidas seguín tentando pra riba, ata qu'apalpéi unha cara'n'a

que puiden notare que tiña un ollo pechado. Pásmense, era a vella..... ¡Fiquéi lelo! A vella é.....? ¡Cousas do medo, da escuridade, e da sua raza! O conto é qu'a vella calóu i eu nada dixen.

Tropeza eiquí e tropeza alí, chegamos á cocíña. Miréi aquela escuridade, e asômadeo fiquéi ao vere alá no fondo da cocíña unha sôma branca e outa que destacaba grandemente n'aquela negra. Somellaba un corpo envolteito n-un sudario branco, sin sinais de brazos, pernas, nin chola. Soio víanse n-él dous ollos de fogo que non daban máis lús qu'a percisa, a suficiente, pr'alumar o sudario.

Iba á fuxir un berro da gorxa da vella, cando de contado, sin que ninguén tocara a chave qu'atopábase na sala, alcendéuse a lús pol-o xeito misterioso que fora apagada.

—Agora qu'hai lús, ouvide,—díxonos Sabino qu'atopábase bastante lonxe de ondè eu vira a soma.

E ben qu'ouvimos por certo. ¡Gran milagre! ¡Estraordinario milagre! Eu como todol-os presentes ouvimos con toda craridade o sonido d'un chorro de onzas d'ouro que caían no fondo da lata unhas tráis outras..... Miréi ao negro, e parecéume vel-o envolteito n-unha banda de lús á xeito de aureola. ¡Suxestión? ¡Realidade? O non sei. Soio podo decire que por un momento vín pasare ao través da miña imaxinación quenturenta un regacho d'ouro fundido, atravesando a terra, e que ao chegare á lata trocábase en douradas e relucentes onzas que si o negro o tiña á ben e a soma o non tiña a mal, tiñan de sere todas, todíñas, pra o bô de Rodríguez, agás a primeira que saíra qu'estaba destiñada pra o meu irmán según o negro ofrecerá.

IV

Unha cea e un velatorio

Pasados que foron dous días da derradeira escea, recibeu Rodríguez unha carta de Sabino onde decíalle que tiña que lle levar dez pesos á súa casa pra cumprimentare non sei que mandatos do difunto, e ordeando ao mesmo tempo que fóramos á noite á súa casa á eso das oito, pra cear co-él cantos estiveramos presentes no acto de pasalas onzas á lata.

De máis está o decire que tivemos moi en conta á tal invitación, e que todos puxémonos ledos co-a noticia, agás o vello Rodríguez, por tere que levar os dez pesos.

As oito da noite chegamos á casa do negro. Entramos. Xa na sala, puidemos apreciar qu'a cea tiña de sere espréndida, ao xuzgare por unha táboa cuberta con branco mantel e adornada con ramos de froles. Ademáis o negro era un gran cocifeiro.

Soio unha cousa chamóunos a atención. Ao contare os servizos qu'había encol da táboa, contamos sete. Os convidados eramos cinco, e un o anfitrión, seis; logo había un de máis. ¿Pra quen era? ¿Quén sería o invitado desconocido? O tempo nol-o diría.

Dóu orden o negro de que nos sentáramos á táboa, e distribuéunos da seguinte maneira: eu, Panchita e meu irmán, á banda dereita, e Rodríguez e a vella, na outra. Ficaban pois, por cubrire, a cabeceira, e un posto ao lado do vello.

Truxo o negro as tatteiras da cocíña que foi poñendo na táboa. Sentóuse ao lado do vello, e sirvéunos á todos sin deixar tamén de facel-o cô prato da cabeceira. Mirámonos unhos á outros. ¿Quén era o que tiña qu'ocupar aquel posto valeiro e ao qu'o negro servía na súa ausencia? O misterio seguía adiante.

Comenzamos á cear. Terminado o primeiro prato recolléu Sabino os pratos usados, e xuntándôs cô que servira na cabeceira, colocóunos n-unha pequena táboa qu'había ao carón da nosa.

Sirvéunos o segundo prato, e servido ficóu tamén o prato do posto valeiro. Aínda qu'a curiosidade facíanos cóxegas, ninguén afoutóuse a preguntare cousa algunha que tivera relación cô posto da cabeceira. El tampouco nada dixo, e pasando pol-as mentes de todos a escea do Comendador no Tenorio, seguímol-a cea adiante ata que limpando os labres e bebendo un sorbo d'auga, erguéuse Sabino e crara e pausadamehte, dixo:

— Siñores, agora qu'atopámonos cheios e satisfeitos, pois a cea pra todos chegóu, é preciso que pensemos n-aqueles que sofren por vivire fallos d'acougó espritoal pol-o mundo da lús. Eses seres que camiñan errantes e sin fiducia d'hachar o perdón do Señor, agardan de nós o sere reñimidos da cárrega ou pena imposta por Aquél que todo o rixe e o governa. A sôma do irmán que vivindo n-este mundo acobillóu o seu tesouro, teño enxerguido qu'a sua envoltura non recibéu cristiana sepultura. Ê mester pol-o tanto qu'a reciba. E pra elo, faremos esta noite o correspondente velatorio, e mañán, ás cinco do seran, levaremos unha cruz ao cimiterio co-as iniciais M. D., que responden ao nome que levóu n-esta vida. Tamén â mañán faremos decir unha misa pol-o seu eterno acougo. Eisí qu'esta noite ficaredes todos na miña compañía, e mañán as dez, o amigo Rodríguez, servirse traer ao meu poder, vinte pesos, cantidade precisa pra ós gastos qu'orixinen estas cousas. ¡Erguédevos, e qu'o Señor ascoite nosos verbes!....

Erguímonos. Santiguóuse Sabino facendo nós o mesmo, aínda qu'ao meu pouco enxerguere non todos o fixemos cô mesmo fin, pois o vello Rodríguez adiantóunos en se santiguare, contestando sí non m'enganó ao pedido do negro. Non era pra menos; en dous

días mal contados, trinta pesos, era pra se santiguare calquera. En troques a vella, cicáis pra se desquitare en algo dos pedidos, colléu durante a cea dúas costiletas qu'envolveu n-un pano, as que con moito disímulo metéunas no peto da saia.

—Agora, imos ao velatorio.—dixonos o negro tomando él a dianteira.

Porcatándome eu de qu'atopábame sin pitos, adevirtindollo a Sabino, saín por eles á tenda. Cheguéi á ela, merquéi dúas cai-xetelas. e tornei de volta pr'á casa.

Unhos vinte pasos antes de chegare, atopéime co-un conda-nado-can, grande com'un cuxo, o que deitado ao ancho da acei-ra entretíase en roer un hoso.

Miréi pr'á rúa. Era imposible o votárese á ela, pois a chuvia d'aqueles días a convertira n-unha lameira. Cheguéime ao can. Paréi. Fitóume receoso, e sin deixare de roer, rosmóu pol-o bai-xo. ¡Malo!

Rasquéi a chola. Preocupábame aquel tropezo. Faléille moro-siñamente, chaméino por non sei cantos nomes, e o ladrón ¡vai-che boa! Tratéi de o acariciare, e rosmóu novamente. Non atinaba cō bō camiño.

De súpeto, tiven unha ocorrencia. Volvín á tenda, merquéi un bolo de pan, e cheguéime novamente a él. Partín un anaco, e din-llo. Coméuno con receo. Dinlle outro, e reconecendo en min á un amigo, erguéuse, e coméuno tamén. Repetín, e xa con toda con-fianza, miróume con bōs ollos e comenzóu a darlle ao rabo. Rom-pín á andar, e siguéume.

Eisí fumos indo ata a porta qu'a deixara entornada, e ao se decañare o moi larpeiro de qu'era alí a onde eu iba, sin encomen-dárese á Deus nin ao demo, lixeiro com'unha mala idea entróu él pirmeiro. Amoióume.

Vendo de que non había maneira de qu'o can saira, entréi tamén, e cerréi a porta. Siguéume. Chegamos ao coarto onde atopábanse os compañeiros de cea sentados ao redor d'unha especie de cadaleito, o que tiña enriba unha lampa d'aceite, única lús qu'alumeaba a estancia. Por sorte miña, ninguén reparou na entrada do can, o que ao me sentare no sitio pra min destiñado, acostouse aos meus pés.

Calados estaban cando eu cheguei e calados seguiron ao me sentare. Caléi tamén. As horas transcurriron d'este xeito, e debido â fartura e ao silencio reinante, un tráis outro dos presentes fumos prendendo no sono, ata que todos ficamos dormidos como bñtos.

Serían aló pol-as tres da mañán, cando despertéi ao sentire qu'algo morno como un alento batiame nas máns. Abrín os ollos un tanto soborsaltado, miréi, e surrinme. Era o can. Acariciéino. Os compañeiros dormían á perna solta. Bostecéi. Estriquéime ao meu gusto, e alcendín un pito.

Ensimismado en non sei que pensamentos, ou alélado mellor dito, dín de súpeto un pulo terrible da cadeira, ao sentire un berro tremendo dado por Felipa, a que cós ollos moi abertos pol-o medo e os brazos en outo, cramaba:

—¡Ai, Sabiniño, por Deus, vállame que teño ao difunto diante en figura de can!

Despertouse Sabino e co-él os demais ao ouvir tales berros, O can, efectivamente, prantado diante da vella co-a chola en outo e movendo o rabo como cando ventan algo do seu agrado, fitábâ fixamente. ¿Qué demo facía o can diante da vella? Xa; cousa moi natural e lóxica. Olfateou as costiletas que gardara a vella âs acochadas, e velahí o misterio do seu acecho.

A admiración de todos ao vel-o can, non tivo límites. Ningún era sabedore de como nin cando chegara o can ata alí. Eisi qu'o pirmeiro movemento de todos, foi de terrore.

Porcatándose a vella de que ninguén lle valía pechou o úneco ollo que tiña, e caeu com'un lote, esvaída, encol da cadeira, decidindo entre dentes toda estricada:

—Válam'o Señor, ¡que trotes!....

Vel-a o can caer d'aquel xeito, balanzárese encol d'ela e husmear onde gardara as costiletas, todo foi unha. Ao dare co-a entrada do peto ond'as gardara, meteu n-él o fuciño, chantóulle os dentes ao pano ond'ás tiña envolveitas, e sacouno entr'o xeneral asomo dos presentes.

Pousou o pano no chan, e axudándose das máns e do fuciño, desenvolveuno de contado, e púxose a comel-a carne con máis tranquilidade qu'a que tén noso paisano Rigueira cando esquirbe en latín.

Pasado o primeiro momento d'estupore, adiantáronse Rodríguez e Sabino á vella, i'esquecéndose da presenza do can o qu'atopábase banqueteeando debaixo do cadaleito, comenzaron á chamar-a i á movela, máis a vella ¡que si queres!

N-esto, ocorreu qu'o diaño do can deixara o rabo fora do acocho do cadaleito, e ao dare un paso o vello, pisouno. O can qu'atao daquela levara á broma os berros da vella e o movemento da xente, cansouse d'as termare, e poñéndose en pé de loita chantóulle os dentes n-unha perna ao bô; de Rodríguez, quén ao se sentire ferido púxose á outura do can e pertendeu darlle unha patada. Erróuna, e con consecuencias. O que fixo foi dárelle a patada ao cadaleito que rolou pol-o chan e co-él a lampa d'aceite, ficando como é natural a habitación á escuras.

E daquela foi cando o conto púxose feo. A vella que sae do esvaimento e ao se vere ás escuras redobra os berros; Rodríguez e Sabino á rolos pol-o chán en loita co can; este que ladra cando non morde e morde cando non ladra; Panchita que chama por mín, e meu irmán pedindo lús, formaron unha algareira dos

demos que non sei no que pararía, si Sabino como conoecedor da casa non chega á chave da lús e aicende.

¡E que cadro, miña nai! Felipa desgreñada e cós brazos caídos ao longo do respaldo da cadeira, Sabino co-a roupa en xiróns das dentelladas do can, Rodríguez tumbado no chan cō cadaleito encolli d'él, Panchita arrimada á parede toda encolleita, meu irmán surrindose do cadro, e o can aos meus pés rematando a cea que interrumpíralle Rodríguez, era tod'ô conxunto do efecto máis cómico qu'ollos humans puideron vere.

—Ainda está eiqui ese ladrón?,—tronóu Sabino ao vel-o can aos meus pés.

—Home, ábrall'a porta pra que fuxa...,—interpuxo Panchita.

—Marcelino,—díxolle o negro ao meu irmán—fágam'o favor de abril-a porta, porque vou á darlle unhos zorregazos á ese ladrón, que creio que váiselle á esquecer o número d'esta casa.

Obedecéuno meu irmán. O negro foi por un pau. Miréi ao cadelo e compadecinme d'él. ¿Cómo avisal-o do perigo? Dínlle lixeiramente cō pé, e nada. Dínlle co-a mán, e nin cousa. Erguínme; votéi á andar, e siguéume. Acariciéino. Ao chegare á porta, a que xa meu irmán tiña aberta, collín do peto o anaco de bólo que me ficaba, amostréillo, e tiréino á rúa. Lixeiro com'ô pensamento corréu tráis d'él, e aporveitando esto, pechéi. E certo qu'o abandoaba, máis certo é tamén de que libréino co-elo d'unha tunda das que fan época.

Co-a concencia tranquila d'haber feito unha boa acción, volvinme cō meu irmán pra o coarto do velatorio. Dempóis de todo, ¿que culpa tiña o can de todo aquilo? Todo fora fillo da casualidade ou da fatalidade!

Cando chegamos vimos á Sabino co-un forte pau na mán

—Sei que busca o cadelo?—perguntéille.

—Busco—contestóume encabuxado.

—Pois marchóu.

—Máis valéu eisi, porque si o collo o matol...—sentencióu.

As primeiras luces da mañán foron crebando a escuridade da noite. Ao lonxe sentíanse os ledos cantos dos galos. A voz ben timbrada d'un leiteiro, rachóu o ar entoando unha doce e agari-mosa guaxira. Amañecía.

Decatouse Sabino, e deixando o pau, díxonos:

—Amañece. Terminiámol-a nosa misión e podédesvos retirare. Marchadé, e non vos esquezades os unhos das cousas á facer, e os outros das cousas a traer.

Obedecimos. Os facedores recrinamos á chòla encol do peito, e o levador movéuna d'un homo ao outro.

Cando saímos á rúa xa o sol rubía maxestuosó pol-o Ouren-te, prácido e surridor, espallando lús e quentura pol-a terra, e dissipando a brétema tropical qu'esfúmase e pérdese ao se poñer en contacto co-as primeiras raiolas do astro rei.

V

Unha soma, unha lús, e
cutra noite sin dormire

Cumprida que foi a condución da crús ao cemeterio, tornamos todos pr'á casa de Rodríguez onde tiñamos que cear, correndo o gasto da cea á cárrego de Sabino. Aquél negro era espréndido com'un nabab.

Preparóu a cea o negro, consistente n-un rico e amarelo arroz con polo, e puxémonos o mesmo que aros cando están cheios.

Como a derradeira noite non dormiramos cousa cō conto do velatorio, ás nove da noite despedímonos uns d'outros, e retirámonos cada un á sua casa.

Eu creio qu'ao pouco d'acostáremos todos, o que máis e o que menos dormía á penna solta. A verdá é qu'a noite fora de trafego, e o día non fora menos. Eísi qu'os corpos cansos e os leitos espelidos, convidaban á abandoarse nos brázos de Morfeo.

Aló poi-a meia noite unhos fortes golpes dados na porta nosa, despertáronme. ¿Quén chamaría á aquelas horas? Votéi as miñas contas, e calculei que levaría dormindo unhas tres ou catro horas. Eísi, pois, serían a unha ou duas da madrugada,

Un novo peto máis forte qu'os outros fíxome estremecer. ¿Habería fogo? Olfateí por si ulía á chamusco, e nada. Soio sentín aló fora o oubeo longo e triste d'un can como cando ventan morté, e fíxome pensare en si morrería alguén. ¿Morrería pois algún veciño e víñanme á avisare? Morrería, sí; aqueles longos e tristes oubeos, aquelas chamadas á deshora....

Outro peto fortísimo que fixo tremal-a porta, resonou como un trono no silenzo da noite. Secouseme a língoa, púxoseme un nô na gorxa, e despertou Panchita.

—Xesús, que peto! Foi na nosa porta?—perguntóume.

—Foi, e non é o pirmeiro,—contestéille sentándome no leito.

—¿Quén pode sere á tales horas?

—Pergunta quen é.

—Déixao, que si presa non tén ou apuro non trai, xa volverá á chamare....

Ainda ben non termiñara de decilo, un peto dado sin dúbida co-un croio, determinóume á m'erguere do leito, e a pensare que o que petaba tiña presa.

Erguínme. Alcendín a lús da sala, e sin abrir, perguntéi:

—¿Quén chama?

—Gracias á Deus que m'ouviron!....—respondéu o de fora.—
Son eu, Rodríguez....

—¿Rodríguez?... E pásalle algo?

—E non ha pasar? Abra e diréille.

Abrin. Era él, en efecto. Entróu, e deixándose caer n'unha mecedeira, escramóu com'un salaio:

—¡Esto é pra volverme tolo!

—Ténme en coidado, Rodríguez, ¿qué lle pasou?—dixenlle tocándolle a testa, a que tiña fría com'ô mármore.

O vello estaba pálido, desencaixado. Penséi de contado ao velo de tal xeito, en Sabino, no morto, na lata das onzas, no velatorio e na crús, e un friaxe de morte corréu pol-o meu corpo arripiándose.

—¡Ai veciño; o qu'acontecéume fai pouco é horrible! ¡Si eu soupera esto!..! ¡Que lús, que bola de fogo correndo pol-o chan, pol-a parede, pol-o teito!... ¡Digolle qu'é horrible, horrible!....— e isto decíndome nerviosamente, tapábase a faciana coas máns cal si quixera alonxar da súa vista a visión de que me falaba.

—Déixame parvo....—esclaméi.

—E aquela sôma,—prosiguéu.—Aquela sôma qu'achegábase á mín e pasábame a man pol-a chola dándome golpiños n-ela, e dempóis, baixánda por encol dos meus ollos ata chegar ao bigote, retorcíame as puntas, dábame beixos, e surríame, surríame sempre, amostrándome aqueles seus dentes brancos....

—Demoro, calé!—atalléino.

—Ten razón—espuxo baixando a chola—; e gracias que non lle dou por facerlle festas á Felipa, ¡que si llas fai!....

—Pegáballe, ¿non?

—Qu'había pegar, hom, qu'había pegar. Miña probe, ¡morrería cô medo!.... ¡Ail, paréceme qu'ainda a vexo.... ¡que visión!

—E marchóu?—perguntéille.

—Endemal, deixéina alí. Quér vire á me facer compañã
Ao sentire tal pregunta confeso que dobráronseme as pernas,
puxéronseme os pelos de punta, rasquéi a chola, e caléi.

—El vén?—repitéu o vello.

—Home, a verdade, téño un sono que non vexo—contestéille
disimulando.

—Mellor daquela, pois d'ese xeito a non verá aínda qu'alí es-
teia.

—Amolácheme—dixen pra mín.

—Imos logo?—realcóu.

—Imos,—respondín contra o meu pesare—. Mais agarde un
anaco qu'avisaréi á Panchita, e vestiréime mellor.

Aviséi en efecto á criolla de qu'iba á acompañare ao illeño, sin
decirlle pol-o qué pr'á non asustare, e chegándome ao armario
onde gardaba un revólver, collín-o, metín-o no peto traseiro do
pantalón, e chegando xunto ao vello, çarraspéi forte, e poñéndome
á outura das circunstancias, dixerlle:

—Cando queira.

Erguéuse o vello, saímos, e pechéi. A noite, unha d'esas noi-
tes de luar craras com'ô día, convidaba á vivire, á amar, á gozal-a
vida, á todo menos á pensare en sômas nin en visiôns.

Miréi o reló: as tres. No mercado, que cadraaba en frente de
onde nós vivíamos, comenzaban á trafegar nos preparativos pr'á
venda do novo día. O cafetín do mercado estaba aberto. O mozo,
debruzado no taboeiro, refregaba os ollos. Dous mercadeiros, sen-
tados á unha táboa, desaiunábanse. Déronme envexa, e convidéi
ao vello:

—Desaiunamos?

—Como queira—dixome.

—Pois imos—afirméi tendo en conta que tiña tantos deseios
o vello de volvere á casa coma eu d'acompañal-o.

Aló fumos. Pedimos café e unha copiña de ron cada un. Falamos de mil cotusas alleas ás aparicións, e fala e fala, cando mirámoi-o reló, marcaba as cinco. O local comenzaba á enchérese de parroquianos. Chaméi, paguéi o gasto, i erguímonos.

Rodríguez tiróu pr'â casa, i eu tráis el. Chegamos â porta, e sacando o chavín do peto metéuno no peito; miróume, e con ar de mártire, salaióu, dou volta ao chavín, e dándoille un empuxón â porta, franqueóu a entrada:

—Entre vostede,—díxome.

—O non consinto, Rodríguez. Vostede diante—contestéille.

—Ten razón; hai qu'alcender pírmeiro.

Dreito 'ou torto, valente ou medoso, él entróu.

—¡Vel-eiquí!—berróu desaforado ainda ben non entrara—
¡Vel-eiquí a sôma, veciño!

O non podo negar. O seu berro cô que non contaba, arripioú-me unha vez máis. ¡Maldita a ditosa sôma! Votéi man do revólver, e comencéndome de que non tiña medo, ou tratando de facelo, entréi.

—¿Ond'está?

—¡Eiquí, veciño, eiquí, sentada n'unha cadeira! ¿Trai armas?

—Traio,—respondín con enteiraza—. ¡Alcenda a lús!

—Non; ei termare d'ela pra que non fuxa, ¡precoíro!

E meu dito, meu feito. Ouvin algo eisi com'unhos pés qu'afianzábanse no chan, e un ruído enxoiito, brutal, d'un corpo que cai encól d'outro atorquexandô feramente.

Aseguréi o revólver, puxen o dedo no gatelo, e adiantéi na escuridade seguindo á voz de Rodríguez. De súpeto, detívome unha escramación anguriosa, non dada pol-o vello:

—¡Ai.... ai....!

—Berra, crama,—decíalle o vello—. Veciño, sin compasión, arrímese e tire!—díxome á mín.

—Pero és tí, Rodríguez?—interpuxo o do berro—. ¿Es tí quén eisi maltrátasme?

—Eu, sí, como non, ¿coidas que pol-a cobiza de collei-os teus cartos acobillados, ei consentire que me volvas louco? Non; si tés folgos pra morrere duas veces, ¡morrerás!

—¡Ai, Rodriguñños, Rodriguñños!... ¿Farás tí eso co-a tua Felipa que nada che fixo?

—¿Pro és Felipa?—escramóu o vello deixando de 'atorquesal-a, e correndo á alcendel-a lús.

—Son, home, son,—repuxo a vella co-a voz entrecortada pol-os salouços—. Dende qu'ese demo ou bruxo de Sabino entrou n-esta casa, n-hai paz pra mín!

Fixo lús o vello, e ao vere â muller, qu'ela era en efecto, recostóuse á promo na parede e cós brazos caídos, a chola baixa, e mirada de parvo, díxolle.

—¡Válame Deus, i era á tí á quen quería matare?

Miróuno a vella, miróu pra mín, e ao me vere o revólver na mán, dando un novo i estridente berro, esvaiuse. Rodríguez, incapás de termare de tantas e seguidas emocións, pechóu os ollos, escorréronlle os pés pol-o chan e as costas pol-a parede, e ficóu sentado.

Indubidablemente o meu papel n-aquela comeia non era de deseare. Gardèi o revólver e cando xa íbame á retirare, fixéime que aos pés da vella había un sobre aberto. Collin-o, saquéi a carta que tiña dentro, e leín: Amigo Rodríguez: hoxe' ás sete do serán terá no seu poderè vinte pesos pra m'entregare, pois coeles faréi os derradeiros gastos de desacobillamento do tesouro, e dempóis de que faga vostede esta noite o qu'eu ll'ordene, mañán ás doce do día terá lugare o descubrimento do tesouro, o que ficará dend'esa hora da sua propiedade. ¡Deus nos oia!—Sa bino.

Terminada a lectura caéuseme o papel das máns. As cousas qu'alí pasaban eran pra volver tolo ao máis cordo. ¿Quén puxera aquela carta aos pés de Felipa? Miréi pra os vellos, e os dous dormían como pelouros en acochado rincón d'apartada congostra. Fallos de sono como estaban, pasaron sin dúbida sin se darem conta do desmaio ao sono. Deixéinos, tiréi da porta con forza pra pechal-a, e dirixínme á miña casa co-a boa e santa intención de m'acostare, que falla me facía por certo.

VI.

O vispera da riqueza

Da noite pr'á mañán atopéime rico, inmensamente rico. As contas de Sabino respeito á cantidade á qu'ascendía o tesouro, fóranlle fallidas. Repartida a totalidade entre eu, Rodriguez, e meu irmán, tocóunos á cincuenta mil pesos á cada un,

Ao me facere cárrego da miña parte, creín perdel-o xuicio. ¡Cincuenta mil pesos en onzas d'ouros! Nunca tal soñara, De máis está o decire o troque de vestimenta operado en todos nós. Con decire qu'a vella votouse de sombreiro, está dito todo.

Eu pol-a miña parte merquéi canto cobizara sendo probe. Adquirín unha casa na vila e outra na aldea, e un fermoso automóvil dos bôs pra facer longas camiñatas. Dempóis determiñéi o facer un viaxe por Europa, e facendō unha lista do itinerario á seguire, saquéi pasaxe pra España, desembarcando n-esta meiga vila da Cruña, na que estiven unhas tres semanas. D'eiquí, o primeiro viaxe que fixen, foi á Betanzos. Tiña deseios de visitare os seus célebres Caneiros, facendo a excursión en bote pol-o río Mandeo.

Endexamáis fixera tal cousa. Cando íbamos cō bote aló pol-o meio do camiño, sin podéreme espricar ainda hoxe como foi, vi.

róuse o bote d'unha banda, e ao río fumos eu e o boteiro. El nadaba com'un corcho; eu facía-o pior que un ladrilo.

Instintivamente, agarréime á él. Dóuse conta do mal qu'eu nadaba, e decatándose do perigo que corría ao meu lado, zambulléuse na auga, e como aquél camiño non era o que me conviña, soltéino,

Vínme perdido. Daba á máns e á pernas pra me sostere á frote, e o único que sacaba en limpo era o estómago pol-o moito baldeo que lle daba á forza dos tragos que bebía ben ao meu pesare. Baixéi, rubín, bebin, votéi, i eisí estiven un anaco, ata que sentín que unhos dedos de ferro collíanme pol-a cabeleira; e coidando eu que serían as poutas da morte, perdín a vountade de loitar, abandoáronme as forzas, e pechando os ollos, deixéime ir...

Máis os tiróns de pelos iban en aumento. Abrín os ollos facendo un derradeiro esforzo. Miréi con medo: endexamáis mirara. Quen me tiraba por eles, era a criolla; Panchita, á que cansa de me chamare e vendo que non hachaba xeito de me despertare, dábam'aqueles fortes tiróns pra conseguil-o, berrándome ao mesmo tempo:

—¡Érguete, home de Deus, que chegou Sabino!

¡Probe de mín! Nin cartos, nin automóvil, nin casas. Nada, ¡todo fora un sono! Sentéime no leito. Desconfiado ainda de que non fora certa tanta beleza, restregaba os ollos, pechába-os, volví á abril-os, fitaba á criolla, máis tívenme que convencere de qu'aquela miña riqueza no era outra cousa qu'o froito da miña imaxinación, pensando nos feitos que pasaran. ¡Aquél condanado negro volvíanos tolos!

—¿Qué hora é?—porguntéille á criolla.

—As oito.

—¿Da mañán?

—Vaia hom, que me gustas, ¡da noite! Anda, érguete, qu'agardan por tí xa fai un pouco.

—Ven á destapal-a lata?—interroguéi areloso pensando en si sairía certo o sono.

—Non; á dárelle certas ordens á Rodríguez do 'que tén que facer esta noite, pra que mañán en dando as doce do día poida destapal-a lata.

—¡Alabado Deus seia, si mañán é!

—Ben, bule axiña qu'agardamos por tí.

Marchouse a criolla, vestínme, e unha vez arregrado, toméi camiño pr'á casa de Rodríguez. Ao chegare á sua porta, na qu'estaba o negro, saudóume éste respetuosamente con ar de gran señor, e dixome:

—Ben matóu o desvelo, compadre.

—O non fixen mal.

—Pois entre, que por vostede agardamos.

Entréi; alí estaban todos incluso meu irmán. Cerrou a porta o negro e chegando onde á nós, grave e maxestuoso, dixo:

—Siñores, atopámonos en visperas de dúas grandes felicidades: a do irmán espritoal qu'abranguerá a indulxencia do Señor, e a do irmán material qu'hachará aos seus anos un meio de pasal-a vellez tranquilo e despreocupado. Si estas felicidades foran terreas, era nosa obriga o festexal-as como era debido, mais como esta felicidade é filla d'imperativos mandatos que non están ao abranguemento da nosa mañ, e á axentes cumpridores moi por de riba da nosa intelixencia, debemos pasar esta data, non por un día de festexos, sinón por un día de reflexión e de reconcentración de pensamento, orando cada un as oracións que seipa, qu'o Señor tén en tanta estima as esquirtas pra El, como as non esquirtas e pensadas, sempre e cando elas seian fillas d'unha profunda fé.

Fixo o negro unha trégola na sua oratoria. O silencio adonóuse d'aquela estancia, e soio ouvíanse os vós dos mosquitos ao bateren as ás.

—Rodríguez,—prosigueu o negro dirixíndose á aquél—¿tén no seu poder a cantidade anunciada?

—Teño,—contestóu o vello.

—Pois envolvâ n-un pano negro, e sigame. E no que toca á vostedes—dixo referíndose á nós—¡que Deus vos garde e ascoite as vosas oracións!

E isto ñecíndo, cal si obedecera á unha imperiosa orden, saíu da casa com'unha frecha. O vello cō pano n-unha mán e os cartos na outra, os que iba envolvendo pol-o camiño, sigueu tráis de Sabino pra non perdel-o de vista.

Ao cabo d'un coarto d'hora voltóu suoroso e fadigado.

—¿Qué hora é?—gerguntóu con ařela.

—As nove menos vinte,—díxolle meu irmán.

—Ben; axudádemme os homes a poñel-a lata no meio da sala, e as mulleres, mentras tanto, que vaia unha por incienso e a outra qu'alcenda lume na cocíña con carbón de madeira, e qu'haxa cantidade d'abondó.

Cumpréuse todo tal como o ordenara Rodríguez, e xuntándonos ao seu redor, díxonos con voz alterada pol-a emoción:

—Ouvide; en dando as nove no reló, deixádemme todos. Os de fora pra fora, os da casa a se acostaren. Teño a obriga de votar brasas n-unha pala i encol d'elas, incienso, e co-ela, dare unha volta completa á sala deñdome en cada un dos catro currunchos o tempo perciso pra rezare sete «Pai nosos qu'estas nos ceos», e isto teño que facel-o cada meia hora, dend'as nove ata as seis da mañán, hora á que teño me qu'acostare e non poderéi erguerme ata as doce do día, en que chamarame Felipa pra destapal-a lata e adonáremme do tesouro.

N-esto dóu a primeira campáda das nove. Corréu o vello prá cocina á cumprire a orden do negro, e deixámol-o soio como nos indicara, pra que dera comenzo ao rosario dos cinco centos catro «Pais nosos qu'estás nos ceos» que tiña que rezare aquela noite, sin outra compañía qu'a lata, as brasas, o incienso, e a pacencia que farialle falla pra cumprire tal cometido.

VII

O tesouro, descuberto

Graves, solemnes, pausadas, soaron doce campádas no reló pindurado ña parede. Foi un momento tráxico, arripiador. Eu creio que por un anaco paróu de circular o sangue pol-as nosas veas.

Foi despertare Felipa á Rodríguez; aito seguido persentóuse éste na sala, tremando como sinxeia albre ao sere batida pol-o trebón. Traguía unha côr de morto.

Dirixéuse á lata qu'aínda estaba no meio da sala. Axionllóuse diante d'ela; rezóu un «Pai noso qu'estás nos ceos», e quitóu o pano branco qu'a cobría. Ficaba un negro. O vello suaba pingas como garabanzos. Nós o non facíamos menos.

Levantéu o pano negro; todos puidemos vere unha codia de terra pol-a que soborsaían os cantos de douradas e relucentes onzas. Un pabl d'asômo, d'escramación, fuxéu dos nosos peitos. O vello pousóu unha man no chan pra non caere, tal fora a impresión que recibira.

Folguexando fortemente endereitouse ben, e á modifio, con agarimo de nai, tiróu d'unha d'elas con dous dedos, e amostróu-nol-a en outo volvendo á pousal-a con infinita delicadeza.

Tiróu d'outra do mesmo xeito, e aquela, un pouco máis presa

na terra qu'a primeira, tivo precisión d'apertal-a un pouco forte, e aprastóuselle entr'ôs dedos lixándoll-os d'unha côr escura.

Colléu outra, apertóuna, i espachurrada ficóu entr'os seus dedos. Púxose de pé pausadamente co-unha frialdade aterradora. Surriuse sinestramente, e recolléndose sobor si mesmo, pasóu as máns pol-a testa, deixóunas correr fazulas abaixo, e xuntándo-as encol do peito apreixóunas unha contra a outra, e rechinando os dentes colléu a lata pol-a parte d'abaixo, e sosténdo-a en outro emborcóu o contido no chan.

Pirmeiramente caéu unha pouca de terra revolta co-as onzas aprastabres, as qu'espalláronse á rolos en diferentes direccións. Dempóis, ¡arripiol!, escorrendo pouco á pouco pol-as paredes da lata, caéu un cantullo terriblemente grande, máis con tan mala sorte, que foi á magoar un pé da vella, a que dóu un berro tan extraordinario qu'ainda me parece estal-o ouvindo.

—¡Ladrón, ladrón!, —repetía o vello inconscientemente sin facer caso da vella—¿E estás son as onzas do tesouro?—cramaba angurioso contemprando unha d'elas que rolara ata os seus pés.

Esaminóuna, e quitándolle unha envoltura que tiñan de papel dourado, caéu na conta de que tratábase ¡d'onzas de chocolate!.. Erguéu a chola e miróu pra nós. O seu mirar investigadore foi déntendose faciana por faciana cal si quixera atopar n-elas unha surrisa de bulra. Afortunadamente todos resistimos interpérritos a sua mirada sin a máis leve contracción muscular.

Pechóu fortemente a man na que conservaba a onza, arroxóu esta con rabia contra o chan, feita un bolo, e caiéu esvaído n-unha mecedeira, non sin antes escramare co-un despeito ameazador:

—¡E pra esto gastéi cincuenta pesos en catro días, e recêi cinco centos catro «Pais nosos» n-unha soia noite!... ¡Ladrón!

RICARDO CARBALLAL.

Certame literario de "TERRA A NOSA"

TRABALLOS RECIBIDOS.

Ata a data d'hoxe levamos recibidos os seguintes traballos, qu'imos numerando pór orden de chegada:

- Núm. 1 Versos Da raza. Lema: «Cántalle cantos forzados—qu'esforzado o peito fan».—*Pondal*.
- Núm. 2 Tipos da terra, en prosa. Lema: «Tipos da terra».
- Núm. 3 Novela Amor sinxeló. Lema: «Hércules».
- Núm. 4 Novela Catuxa. Lema: «Os tempos son chegados».
- Núm. 5 Novela Amor malfadado. Lema: «Marineda».
- Núm. 6 Novela Alma galega. Lema: «Rosíña».

Pra o próisimo mes d'Abril, comenzaremos a publicar algún dos traballos recibidos que sejan merecentes de publicar-os según a opinión do xurado calificador.

Dito xurado será composto por delegados das entidaes: «Academia Gallega», boletín «A Nosa Terra» «Centro rexionalista», «Instituto de Estudios gallegos» «Irmandadé da Fala» e «xornal «El Noroeste».

No próisimo volume, publicarase

FOLLAS AO VENTO

(POESIAS)

de

FLORENCIO VAAMONDE

Camisería Moderna

79 - REAL - 79

Últimas novedades

en corbatería

ESPECIALIDAD

EN

Camisas a la medida

La Coruña

EDITORIAL
PRENSA GALLEGA S. A.

Talleres de Imprenta
DE
EL NOROESTE
DIARIO de LA CORUÑA

REAL, 26   TELÉFONO III
LA CORUÑA